

EKSAMEN I EMNE TMT4110 KJEMI

Lørdag 20. mai 2006
kl. 0900-1300

Hjelpemidler: C
Trykte hjelpemidler: Aylward & Findlay: "SI Chemical Data"
Formelark (siste ark i oppgaveteksten).

Sensuren faller uke 24 2006.

Skriv kort! Angi fremgangsmåte og vesentlig mellomregning ved løsning av regneoppgaver.
Nødvendige data hentes fra "SI Chemical Data" dersom annet ikke er angitt.

Oppgave 1 (Tilsvarende deleksamen 1)

- a) - Skriv reaksjonsligningen når hvert av metallene Al(s) og Zn(s) reagerer med HCl (aq).
- En metallpulverblanding består av Al(s) og Zn(s). 4,36 g av blandingen tilsettes saltsyre. Når alt metall har reagert, er det utviklet 2,81 L hydrogengass. Gassen samles opp over løsningen ved 20°C og 756 Torr. (Damptrykket av saltsyreløsningen antas tilnærmet lik damptrykket over rent vann.) Hvor mange mol H₂(g) inneholder gassen?
- Beregn molbrøken av henholdsvis Al(s) og Zn(s) i den opprinnelige metallpulverblanding.
- b) Konsentrasjonen av løsninger angis oftest i molaritet, molalitet, molbrøk (molprosent) eller vektprosent.
- Definer hver av disse begrepene.
- Når er det aktuelt å bruke molalitet fremfor molaritet?

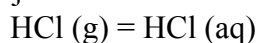
Oppgave 2 (Tilsvarende deleksamen 2)

- a) - Beregn pH i 0,75 M CH₃CH₂COOH (propionic acid)
- Hva er en bufferløsning?
- b) - Du skal lage 1 L bufferløsning med pH=5,5 ved å blande 0,75 M CH₃CH₂COOH og 1,0 M NaOH. Hvor mange mL må du bruke av hver av de opprinnelige løsninger?

Oppgave 3 (Tilsvarende deleksamen 3)

- a) - Rent karbon forbrenner med støkiometriske mengder ren O₂ (g) til CO₂ (g). Hvor mye varme utvikles når 1 mol C forbrenner?
- Hvilken temperatur får produktet hvis all reaksjonsvarmen blir igjen i reaksjonsproduktet?

- b) - Beregn ΔH° ved 25 °C for reaksjonen

- Hva blir temperaturen i vannet når 1 mol HCl (g) løses i 1 L vann og utgangstemperaturen er 0 °C? Gå ut fra at varmekapasiteten i saltsyreløsningen er den samme som for rent vann.

Oppgave 4 (Tilsvarende deleksamen 4)

- a) - Kompletter og balansér følgende reaksjonsligninger:
 I sur løsning $\text{ClO}_3^- + \text{Sb (s)} \rightarrow \text{HClO}_2 \text{ (aq)} + \text{SbO}^+$
 I basisk løsning $\text{MnO}_4^- \rightarrow \text{O}_2 \text{ (g)} + \text{MnO}_4^{2-}$
- b) - En konsentrasjonscelle består av to halvceller med en sinkelektrode i hver. Hver av elektrolyttene er i likevekt med fast Zn(OH)_2 . pH i elektrolyttene er henholdsvis 5,83 og 8,76. Beregn cellepotensialet.

Oppgave 5

- a) - Kvikksølvhydroksid, Hg(OH)_2 , er et tungtløselig stoff. Skriv opp løselighetsproduktet, $K_{\text{sp}}(\text{Hg(OH)}_2)$, og den reaksjonsligning løselighetsproduktet gjelder for.
 - Hg(OH)_2 vil løse seg til en viss grad i en kloridløsning idet følgende reaksjon skjer:

$$\text{Hg(OH)}_2 \text{ (s)} + 4 \text{Cl}^- = \text{HgCl}_4^{2-} + 2 \text{OH}^- \quad (1)$$

 Finn likevektskonstanten for reaksjon (1) ut fra data du finner i "SI Chemical Data".
 - Hva er ΔG° for reaksjon (1)?
- b) - Hvor mange gram NaCl (s) må man tilsette 1,0 L vann for at 0,20 g Hg(OH)_2 skal løse seg ved likevekt ved 25 °C? (Løsningens volum antas å forbli konstant.)
 - Dersom man i stedet ville løse Hg(OH)_2 i en vandig HCl-løsning med samme kloridkonsentrasjon som i NaCl-løsningen, ville mye mer Hg(OH)_2 være løst ved likevekt. Forklar årsaken til dette. (1 setning.)

Oppgave 6

- a) - Kvikksølv(II)sulfid forekommer i to modifikasjoner, $\alpha\text{-HgS(s)}$ og $\beta\text{-HgS(s)}$. Av disse er $\alpha\text{-HgS(s)}$ termodynamisk mest stabil ved 25 °C? Hvorledes kan du se det ut fra foreliggende tabelldata?
 - Kvikksølv kan fremstilles fra sulfidet etter reaksjonen

$$\alpha\text{-HgS(s)} + \text{O}_2 \text{ (g)} = \text{Hg(g)} + \text{SO}_2 \text{ (g)} \quad (1)$$

 Beregn ΔH° og ΔS° for reaksjonen ved 25 °C. (Pass på benevning!)
 - Kommenter fortegnet og størrelsen av ΔS° .
- b) - Anta at ΔH° og ΔS° er uavhengige av temperaturen, og beregn ΔG° for reaksjonen ved 900 K.
 - Hvorfor kan du ikke benytte tabellverdien for ΔG° i denne beregningen?
 - Beregn likevektskonstanten for reaksjon (1).

Oppgave 7

- a) - Hva mener vi med begrepet "annen ordens reaksjon"?

- Forklar kort (1 setning) hva vi mener med begrepet ”aktiveringsenergi”.
  - Hvordan kan aktiveringsenergien for en reaksjon reduseres?
  - Gi et eksempel på en reaksjon der aktiveringsenergien er redusert.
- b) - Det er påvist at reaksjonen
- $$\text{CH}_4 (\text{g}) + 2 \text{S}_2 (\text{g}) = \text{CS}_2 (\text{g}) + 2 \text{H}_2\text{S} (\text{g}) \quad (1)$$
- er en annen ordens reaksjon. Hastighetskonstanten ved to forskjellige temperaturer er gitt i tabellen:

Temp./°C	Hastighetskonstant $k / (\text{mol/L})^{-1} \text{s}^{-1}$
550	1,1
625	6,4

Beregn aktiveringsenergien for reaksjonen.

Oppgave 8

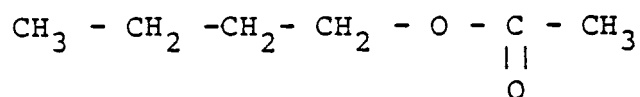
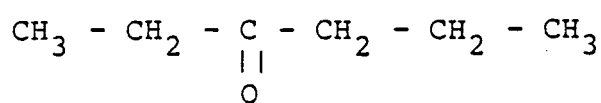
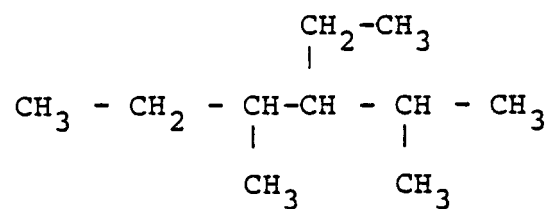
- a) - Den såkalte ”oktettregelen” er et nyttig hjelpemiddel for å foreslå molekylstrukturer. Forklar kort hva regelen går ut på.
- Vis lewisstrukturen til følgende molekyler: Cl_2 , NF_3 , SO_2 , SeF_4 . (En eller flere av disse har resonansstruktur.)
  - Hvilke av molekylene har dipolmoment?
- b) - Gjør kort rede for elektronparfrastøtningsmodellen for molekylstrukturer. (VSEPR.) (2-3 setninger.)
- Foreslå molekylgeometri og bindingsvinkler for NF_3 og SO_2 ved hjelp av denne modellen.

Oppgave 9

- a) - Hva mener vi med begrepet ”elektronegativitet”?
- Hvorledes kan verdiene for grunnstoffenes elektronegativitet benyttes til å forutsi bindingenes natur i en forbindelse?
  - Hva mener vi med begrepet ”van der Waalske bindinger”?
- b) - Beskriv kort bindingsforholdene i følgende forbindelser: Na (s), LiF (s), CO_2 (g), HCl (l), SiO_2 (s).
- Forklar kort hva vi mener med ”hydrogenbinding”? (Maks. 2 setninger.)
  - Nevn typiske eksempler på forbindelser der vi finner hydrogenbinding.

Oppgave 10

- a) - Gi navn til følgende 3 organiske stoffer:

- b) - Tegn formelen og gi navn til tre isomere med bruttoformel $\text{C}_3\text{H}_6\text{O}_2$ der dobbeltbinding $\text{C}=\text{C}$ ikke forekommer.

FORMEL	KOMMENTAR
$PV = nRT$	Ideell gass
$P_i = n_i RT/V \quad (P_T = \sum_i P_i)$	Partialtrykk av i
$C = q / \Delta T$	Varmekapasitet
$\Delta E = q + w$	Endring i indre energi
$H = E + PV$	Entalpi
$\Delta H = q_p$	Konstant P . Bare volumarb.
$\Delta H^\circ = \sum \Delta H_f^\circ(\text{produkter}) - \sum \Delta H_f^\circ(\text{reaktanter})$	Husk støkiometriske koeffisienter
$\Delta H_T^\circ = \Delta H_{298}^\circ + \Delta C_p^\circ \times \Delta T$	ΔC_p° konstant
$\ln\left(\frac{K_2}{K_1}\right) = \frac{\Delta H}{R} \left(\frac{1}{T_1} - \frac{1}{T_2}\right)$	ΔH og ΔS konstant
$dS = \frac{dq_{\text{rev}}}{T}$	Entropiendring
$\Delta S_T^\circ = \Delta S_{298}^\circ + \Delta C_p^\circ \ln\left(\frac{T}{298,15}\right)$	ΔC_p° konstant
$G = H - TS$	Gibbs energi. Fri energi.
$\Delta G = \Delta H - T\Delta S$	Endring i fri energi ved konstant T
$\Delta G_T^\circ = \Delta H_{298}^\circ - T\Delta S_{298}^\circ$ $\Delta G = \Delta G^\circ + RT \ln Q$	$\Delta C_p^\circ \approx 0$ Reaksjonskvotient, Q
$G = G^\circ + RT \ln a$	Aktivitet (relativ), a
$\Delta G^\circ = -RT \ln K$	Likevektskonstant, K
$\Delta G = -nFE$	Cellepotensial, E
$Q = It = n_e F$	Elektrisk ladning
$E = E^\circ - \frac{RT}{nF} \ln Q = E^\circ - \frac{0,0592}{n} \log Q, \quad 25^\circ \text{C}$	Nernsts ligning
$r = -\frac{1}{a} \frac{d[A]}{dt} = -\frac{1}{c} \frac{d[C]}{dt} = k[A]^l [B]^m [C]^n [D]^p$	Reaksjonshastighet for $aA + bB \rightarrow cC + dD$
Total orden = $l + m + n + p$	
$k = A e^{-\frac{E_a}{RT}}$	Hastighetskonstant, k Aktiveringsenergi, E_a